

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 144/2023-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní sp. zn. 11C/39/2022 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ bez zastúpenia advokátom, o ktorého ustanovenie žiada, sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. februára 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 47 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) a čl. 13 dohovoru postupom okresného súdu s tým, že mu bude priznané finančné zadosťučinenie 10 000 eur.

II.

2. Sťažovateľ je vo výkone trestu odňatia slobody. Ako žalobca bol predvedený na pojednávanie na okresnom súde, ktoré začalo o 8.30 h. Po jeho otvorení uviedol, že na žalobe trvá. Na to sa vyjadrili žalovaní, súd uviedol predbežné právne posúdenie a sťažovateľ následne prečítal vyjadrenie. Po záverečných vyjadreniach bolo vo veci rozhodnuté rozsudkom. Pojednávanie skončilo o 9.20 h.

3. Sťažovateľ tvrdí, že už od roku 2017 je na osobnej slobode obmedzený väzbou a výkonom trestu odňatia slobody na doživotie, no nikdy mimo cely nebol spútaný, a to ani na hlavných pojednávaniach v trestnom konaní. Na pojednávaní 24. januára 2023 však bol celý čas spútaný na rukách aj nohách putami, ktoré boli spojené reťazou. Na jeho opakované žiadosti v druhej

polovici pojednávania mu bola odpútaná pravá ruka a ani na opakované žiadosti mu nebola odpútaná pravá ruka.

III.

4. Podľa sťažovateľa k porušeniu zákazu ponižujúceho zaobchádzania došlo tým, že jeho spútanie na pojednávaní nebolo nutné, neexistovali naň žiadne dôvody, rozhodnutie o jeho spútaní nebolo nijak odôvodnené a okresný súd nevydal opatrenie, aby zostal spútaný. Sťažovateľ tvrdí, že v dôsledku spútania si nemohol z tašky vybrať písomnosti a predniesť podstatný obsah žaloby, čím bola medzi ním a protistranou vytvorená nerovnosť, ktorá sa prejavila tým, že si nemohol robiť poznámky a pri svojich prednesoch bol nedobrovoľne pasívny. Zdôrazňuje, že ponechanie v putách bola následkom svojvoľného rozhodnutia sudkyne, ktorá eskortou nebola vyrozumená o možnom narušení dôstojnosti pojednávania. Sťažovateľ tvrdí, že spútanie na pojednávaní u neho vyvolalo negatívne pocity, ktoré ovplyvnili jeho koncentráciu.

IV.

5. Sťažovateľ namieta porušenie svojich ústavných práv podľa obsahovo zhodných ustanovení čl. 3 dohovoru a čl. 16 ods. 2 ústavy, ktoré zakazujú (i) mučenie, (ii) kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo (iii) trest. V prípade sťažovateľa je vylúčené, že by bol podrobený mučeniu alebo trestu, keďže donucovacie opatrenie nesmerovalo k získaniu jeho výpovede alebo priznania a rovnako nebolo sankciou za jeho konanie. Z hľadiska toho, či v jeho prípade šlo o kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie, treba posúdiť povahu zásahu, ktorá spočívala v tom, že bol spútaný na rukách a nohách, dĺžku zásahu, ktorá trvala približne 50 minút, miesto zásahu, ktorým bola pojednávacia miestnosť počas pojednávania civilnej veci, na ktoré bol sťažovateľ predvedený z výkonu trestu odňatia slobody na doživotie. Okrem toho treba zohľadniť mladý vek sťažovateľa a to, že žiadne okolnosti nenasvedčujú tomu, že by sťažovateľ v dôsledku použitia donucovacieho prostriedku utrpel trvalé či už psychické alebo fyzické následky.

6. Použitie donucovacích prostriedkov – pút spravidla nemôže byť základom na vyslovenie porušenia čl. 3 dohovoru, ak bol takýto prostriedok použitý v spojení so zákonným obmedzením osobnej slobody a nepredstavuje použitie sily, ktorá by presahovala to, čo treba rozumne považovať za nevyhnutné [rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Shlykov a ostatní proti Rusku z 31. 5. 2021, bod 72]. Putá môžu byť použité počas osobitých udalostí ako napríklad prevoz mimo väzenia (rozsudok ESLP vo veci Garriguenc proti Francúzsku z 15. 11. 2007) alebo na krátku dobu (rozsudok ESLP Kuzmenko proti Rusku z 21. 12. 2010). Na vyslovenie porušenia čl. 3 dohovoru nepostačujú drobné zneužitia, ale len také skutkové stavy, v ktorých zneužitie presahuje minimálnu mieru ťažkostí, ktoré zo sebou prinášajú telesné zranenia alebo intenzívne fyzické alebo psychické utrpenie (KARPENSTEIN, U., MAYER, F. Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten. Kommentar. C. H. Beck, München 2022, s. 96).

7. Okolnosti prípadu sťažovateľa sú zvýraznené tým, že v jeho prípade ide o osobu, ktorá je odsúdená na doživotný trest odňatia slobody, čo samo osebe prináša obavu z toho, že by mohol mať tendenciu konať protiprávnym spôsobom, a to osobitne počas pobytu mimo ústav na výkon trestu odňatia slobody. Okrem toho vzhľadom na jeho mladý vek nemožno predpokladať,

že by donucovacie obmedzenie putami u neho viedlo k relevantnému či už telesnému alebo duševnému utrpeniu. Ďalším podstatným faktorom je to, že pojednávanie v jeho veci netrvalo viac ako hodinu, čo je nepochybne krátky čas na to, aby spútanie, z ktorého bol približne v polovici pojednávania na jednej ruke uvoľnený, predstavovalo taký stav, ktorý by mohol viesť k záveru, že u neho došlo k intenzívnemu či už fyzickému alebo psychickému utrpeniu. Povaha, spôsob a dĺžka zásahu a osobitné postavenie sťažovateľa, ktorý je vo výkone trestu odňatia slobody, vylučujú záver, že by namietaným postupom bol podrobený krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu, teda že by došlo k porušeniu jeho ústavných práv podľa čl. 3 dohovoru a čl. 16 ods. 2 ústavy.

8. Zjavná neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti vo vzťahu k porušeniu hmotného práva podľa čl. 3 dohovoru vylučuje možnosť záveru o porušení jeho práva podľa čl. 13 dohovoru a podľa čl. 47 ods. 1 charty, ktorá v čl. 4 ochranu pred neľudským alebo ponižujúcim zaobchádzaním garantuje v rovnakom rozsahu ako dohovor. Preto je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietnutá.

9. Sťažovateľ porušenie svojich ústavných práv odvodzuje od viacerých porušení podústavných predpisov, ale aj od svojich predchádzajúcich skúseností z pojednávacích miestností, v ktorých podobným prostriedkom nebol podrobený. Nedokonalosť dodržiavania procesných postupov v súvislosti s tým, že bol na pojednávaní ponechaný v putách a že na iných pojednávaniach v putách nebol, sama osebe na konštatovanie porušenia jeho ústavných práv nestačí. To platí osobitne z toho dôvodu, že použitie donucovacích prostriedkov je prenechané na širokú úvahu. Pritom je rozhodujúce, že sťažovateľ je vo výkone trestu odňatia slobody a podľa § 31 ods. 2 zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zbore“) donucovacie prostriedky ako putá je príslušník zboru oprávnený použiť pri predvážaní odsúdeného a v pojednávacej miestnosti ich sníme, ponechá, prípadne znovu použije len na pokyn sudcu a podľa § 31 ods. 4 zákona o zbore použitie donucovacieho prostriedku závisí od konkrétnych okolností. V prípade sťažovateľa v dôsledku pasivity sudcu donucovacie prostriedky snaté na pomerne krátku dobu neboli, no táto pasivita sudcu vzhľadom na intenzitu zásahu do sféry sťažovateľa však sama osebe nepostačuje na záver o tom, že boli porušené jeho ústavné práva.

10. Obdobné možno konštatovať aj vo vzťahu k tej argumentácii sťažovateľa, ktorá vychádza z toho, že v dôsledku spútania nemohol realizovať svoje procesné práva v civilnom spore. Ak tomu tak bolo, môže tieto námietky použiť v prostredí opravných prostriedkov civilného procesu.

11. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde možno v konaní pre ústavným súdom ustanoviť fyzickej alebo právnickej osobe právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (I. ÚS 333/2020). V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

Preto neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nebolo vyhovené.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. marca 2023

Robert Šorl
predseda senátu